

Tunnistetiedot poistettu

Käännös

C-287/20 – 1

Asia C-287/20

Ennakkoratkaisupyyntö

Jättämispäivä:

30.6.2020

Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin:

Amtsgericht Hamburg (alioikeus, Saksa)

Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevan päätöksen tekemispäivä:

16.6.2020

Kantaja:

EL

CP

Vastaaja:

Ryanair Designated Activity Company

Amtsgericht Hamburg (Hampurin alioikeus, Saksa)

[– –]

Välipäätös

Asiassa

- 1) **EL**, [– –] Villanova di Composampiero, Italia,
- 2) **CP** [– –] Villanova di Composampiero, Italia,

kantajana,

kantajana,

[– –]

vastaan

Ryanair Designated Activity Company, [– –] Dublin, Irlanti

vastaajana,

[– –]

Amtsgericht Hamburg (Hampurin alioikeus, Saksa) on 16.6.2020 päättänyt seuraavaa:

1. Asian käsittelyä lykätään.
2. Euroopan unionin tuomioistuimelle esitetään SEUT 267 artiklan nojalla seuraava kysymys unionin oikeuden tulkinnasta:

Onko lennosta vastaavan lentoliikenteen harjoittajan henkilökunnan työtaistelua, jonka ammattiliitto on järjestänyt, pidettävä asetuksen (EY) N:o 261/2004 5 artiklan 3 kohdassa tarkoitettuna poikkeuksellisenä olosuhteena?

Onko tällöin merkityksellistä, onko ennen lakkoa [alkup. s. 2] neuvoteltu työntekijöiden etujärjestön/etujärjestöjen kanssa?

Perusteet:

1. [kansallista menettelyä koskeva seikka]
2. Oikeusriidan ratkaisu, jota ei enää voida tavanomaisin muutoksenhakekeinoin riitauttaa [– –], riippuu vastauksesta, jonka unionin tuomioistuin antaa päätösoosassa esitettyyn ennakkoratkaisukysymykseen.

Oikeusriidan kuvaus

3. Kantajat vaativat vastaajalta 500 euron suuruista korvausta.
4. Kantajalla nro 2 oli vahvistettu varaus lennolle Veronasta [– –] Hampuriin [– –] 28.9.2018 (lennon numero FR5074). Vastaajan oli määrä suorittaa lento, jonka oli määrä saapua Hampuriin 28.9.2018 klo 14.50. Lento peruutettiin. Peruuttamisen syynä oli vastaajan matkustamohenkilökunnan ja lentäjien työtaistelu. Sen jälkeen kun lakosta oli ilmoitettu, vastaaja oli pyrkinyt – kolmen päivän etukäteissuunnitelmin – suorittamaan mahdollisimman monta lentoa. Sen oli kuitenkin peruutettava riidanalainen lento.
5. Sekä välittömästi että pidemmän ajan ennen lakkoa oli käyty työntekijöiden edustajien kanssa neuvotteluja, jotka kuitenkin olivat päättyneet tuloksettomina.

6. Vastaaja ilmoitti kantajille lennon peruuttamisesta päivänä, jolloin lennon oli määrä lähteä.
7. [– –] [asian kannalta merkityksetön]

Unionin oikeuden asian kannalta merkitykselliset säännökset

Euroopan unionin perusoikeuskirja [– –]

8. 12 artiklan, jonka otsikko on ”Kokoontumis- ja yhdistymisvapaus”, sanamuoto on seuraava: [alkup. s. 3]

”1. Jokaisella on oikeus rauhanomaiseen kokoontumisvapauteen ja yhdistymisvapauteen kaikilla tasoilla erityisesti poliittisessa, ammattiyhdistys- ja yhteiskunnallisessa toiminnassa, mihin sisältyy, että jokaisella on oikeus perustaa yhdessä muiden kanssa ammattiyhdistyksiä ja liittyä niihin etujensa puolustamiseksi. – –“

9. 28 artiklan, jonka otsikko on ”Neuvotteluoikeus ja oikeus työtaistelutoimiin”, sanamuoto on seuraava:

”Työntekijöillä ja työnantajilla tai näiden järjestöillä on unionin oikeuden sekä kansallisten lainsäädäntöjen ja käytäntöjen mukaisesti oikeus asianmukaisilla tasoilla neuvotella ja tehdä työ- ja virkaehtosopimuksia sekä oikeus ryhtyä eturistiriitatilanteissa etujensa puolustamiseksi yhteistoimiin, lakko mukaan lukien.”

Euroopan sosiaalinen peruskirja [– –]

10. I osan 6 kohdan sanamuoto on seuraava:

”Kaikilla työntekijöillä ja työnantajilla on oikeus työehtosopimusten tekemiseen.”

11. II osan 6 artiklan, jonka otsikko on ”Kollektiivinen neuvotteluoikeus”, sanamuoto on seuraava:

”Turvatakseen oikeuden työehtosopimusten tekemiseen sopimuspuolet sitoutuvat:

– –

ja tunnustamaan

(4) työntekijöiden ja työnantajien oikeuden ryhtyä yhteistoimiin, kuten lakkoon eturistiriitojen sattuessa, edellyttäen ettei voimassa olevista työehtosopimusten velvoitteista muuta seuraa.”

11.2.2004 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 261/2004

12. Asetuksen johdanto-osan 14 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”Montrealin yleissopimuksen mukaisesti olisi lennosta vastaaville lentoliikenteen harjoittajille asetettujen velvollisuuksien oltava rajoitettuja tai niitä ei pitäisi olla ollenkaan, jos tapaus [alkup. s. 4] on johtunut poikkeuksellisista olosuhteista, joita ei olisi voitu välttää, vaikka kaikki kohtuulliset toimenpiteet olisi toteutettu. Tällaisia poikkeuksellisia olosuhteita saattaa syntyä erityisesti poliittisesti epävakaisissa oloissa, sääolosuhteiden ollessa kyseisen lennon suorittamiseen sopimattomat, turvallisuusriskien ja odottamattomien lentoturvallisuuteen vaikuttavien puutteiden ilmetessä ja lennosta vastaavan lentoliikenteen harjoittajan toimintaan vaikuttavissa työtaistelutilanteissa.”

13. 5 artiklassa, jonka otsikko on ”Peruuttaminen”, säädetään seuraavaa:

”1. Jos lento peruutetaan: – –

c) matkustajalla on oikeus saada lennosta vastaavalta lentoliikenteen harjoittajalta korvaus 7 artiklan mukaisesti – –.

3. Lennosta vastaavan lentoliikenteen harjoittajan ei tarvitse maksaa 7 artiklan mukaista korvausta, jos se pystyy osoittamaan, että peruutus johtuu poikkeuksellisista olosuhteista, joita ei olisi voitu välttää, vaikka kaikki kohtuudella edellytettävät toimenpiteet olisi toteutettu.”

14. 7 artiklassa, jonka otsikko on ”Oikeus korvaukseen”, säädetään seuraavaa:

”Jos tähän artiklaan viitataan, matkustajan on saatava seuraavan suuruinen korvaus:

a) 250 euroa lentojen osalta, joiden pituus on enintään 1 500 kilometriä; – –”

15. [– –] [kansallista prosessioikeutta]

– – [alkup. s. 5]

Ennakkoratkaisukysymyksen kannalta merkityksellinen kansallinen oikeuskäytäntö

16. Bundesgerichtshof totesi 21.8.2012 antamassaan tuomiossa (asiakirjanro X ZR 138/11) seuraavaa (tiivistelmä):

1 Jos ammattiliitto palkkakiistan yhteydessä kehottaa lentoliikenteen harjoittajan lentäjiä työnseisaukseen, tämä voi johtaa lentomatkustajien oikeuksia koskevan asetuksen 5 artiklan 3 kohdassa tarkoitettuihin poikkeuksellisiin olosuhteisiin.

2 Tässä tapauksessa lentoliikenteen harjoittajan ei tarvitse maksaa korvausta niiden lentojen peruuttamisesta, jotka se peruuttaa mukauttaakseen lentoaikataulun työtaistelukehotuksen ennakoituihin vaikutuksiin.

Bundesgerichtshof perusteli päätöstään muun muassa seuraavalla tavalla (25 kohta ja sitä seuraavat kohdat):

”Se, että vastaaja voi vedota poikkeuksellisiin olosuhteisiin, ei ole poissuljettua sen vuoksi, että tilanne oli vastaajan hallinnassa.

Pääsääntöisesti ei voida olettaa, että työehtosopimusriitaan liittyvä tilanne on hallittavissa tavalla, joka sulkee poikkeukselliset olosuhteet pois. Päätös lakon aloittamisesta tehdään työntekijäpuolella työehtosopimusvapauden puitteissa ja näin ollen lennosta vastaavan lentoliikenteen harjoittajan toiminnan ulkopuolella. Tämän seurauksena lentoliikenteen harjoittajalla ei säännönmukaisesti ole oikeudellisesti merkittävää vaikutusmahdollisuutta omiinkaan työntekijöihin, kun on kyse siitä, ryhdytäänkö lakkoon vai ei. Tältä osin väite, jonka mukaan lennosta vastaavan lentoliikenteen harjoittajalla on yrityksen sisäisissä lakoissa mahdollisuus hyväksyä vaatimukset ja estää lakko, ei voi menestyä. Lentoliikenteen harjoittajalta edellytettäisiin luopumista unionin oikeudessa vahvistetusta ammatillisesta yhdistymisvapaudesta ja työtaistelutilanteesta jo lähtökohtaisesti altavastaajan aseman hyväksymistä. Tämä ei olisi kohtuullista lentoliikenteen harjoittajan kannalta, eikä se olisi pidemmällä aikavälillä myöskään lentomatrustajien etu.”

Asianosaisten oikeudelliset näkemykset

17. Kantajien näkemyksen mukaan oman matkustamohenkilökunnan lakkoa ei [alkup. s. 6] voida pitää asetuksen N:o 261/2004 5 artiklan 3 kohdassa tarkoitettuna poikkeuksellisenä olosuhteena. Sen mukaan kaikissa työehtosopimusneuvotteluissa on otettava huomioon lakon mahdollisuus ja siten myös lentojen pois jääminen tai peruuttaminen. Kyseessä on tyypillinen liiketoiminnan harjoittamisessa odotettavissa oleva, ei poikkeuksellinen tapahtuma.
18. Vastaaja puolestaan katsoo, että ammattiliiton järjestämä työtaistelu on poikkeuksellinen olosuhde riippumatta siitä, onko henkilökunnan työtaistelussa mukana lennosta vastaavan lentoliikenteen harjoittajan työntekijöitä vai ei. Asetuksessa (EY) N:o 261/2004 ei tehdä eroa sen mukaan, onko kyse työntekijöiden vai kolmansien henkilöiden työtaistelusta.

Ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen alustava oikeudellinen näkemys

19. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin lähtee siitä, että ennakkoratkaisukysymykseen on todennäköisesti vastattava kieltävästi.
20. Se tulkitsee unionin tuomioistuimen 17.4.2018 antamaa tuomiota (C-195/17) siten, että lentomatrustajan oikeus saada korvausta ei riipu suoraan siitä, onko työtaistelu asiassa merkityksellisten kansallisten työoikeudellisten ja työehtosopimus-oikeudellisten säännösten mukaan laillinen vai ei, vaan asetuksen N:o 261/2004 5 artiklan 3 kohdassa tarkoitettuina poikkeuksellisenä olosuhteena

voidaan pitää pikemminkin vain sellaisia tapahtumia, jotka eivät luonteensa tai alkuperänsä vuoksi liity asianomaisen lentoliikenteen harjoittajan toiminnan tavanomaiseen harjoittamiseen eivätkä ole tämän tosiasiallisesti hallittavissa.

21. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin lähtee siitä, että unionin tuomioistuin – joka pitää jo ”villiiä lakkoa” hallittavissa olevana tapahtumana – katsoo lentoliikenteen harjoittajan omien työntekijöiden työtaistelun, jonka ammattiliitto on järjestänyt, sitäkin suuremmalla syyllä hallittavissa olevaksi tapahtumaksi (esimerkiksi niin, että lentoliikenteen harjoittaja ja asianomainen ammattiliitto tekevät asiassa sovinnon), mistä syystä kyse ei voi olla poikkeuksellisista olosuhteista.
22. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pitää toisaalta myös mahdollisena, että unionin tuomioistuin arvioisi ammattiliiton järjestämää työtaistelua toisella tavalla, koska tällaista työtaistelua suojataan – toisin kuin ”villiiä lakkoa” – unionin oikeudessa ja Euroopan unionin perusoikeuskirjan 12 artiklan 1 kohdassa ja 28 artiklassa, eikä unionin tuomioistuimen 17.4.2018 antamaa tuomiota (C-195/17) pitäisi tämän vuoksi tulkita siten, että se kattaisi myös ammattiliiton järjestämän työtaistelun. Euroopan sosiaalisen peruskirjan 6 artiklan 4 kohdassa taattua työtaisteluoikeutta voidaan sen johdantolauseen ja kyseisen peruskirjan I osan 6 kohdan ohjelmaluonteisen lauseen mukaan myös soveltaa (koordinoitun) kollektiiviseen neuvotteluoikeuteen. Tämä on nimittäin nimenomaisesti tunnustettu sen ”[varmistamiseksi], että kollektiivista neuvotteluoikeutta voidaan käyttää tehokkaalla tavalla”. Unionin tuomioistuin voisi täten edellä 19–21 kohdassa tehtyihin oletamiin nähden päinvastaisesti lähteä siitä, että sen oikeuskäytännön soveltaminen ammattiliiton järjestämään työtaisteluun merkitsisi unionin oikeuden rikkomista, mikä voidaan mahdollisesti päätellä jo asetuksen (EY) N:o 261/2004 johdanto-osan 14 perustelukappaleesta, jonka mukaan työtaistelua yleisesti ottaen pidetään poikkeuksellisena olosuhteena, mutta että tällainen rikkominen perustuisi ennen kaikkea siihen, että muutoin – ainakin lopputuloksen osalta – loukattaisiin unionin oikeudessa suojattua lentoliikenteen harjoittajan järjestäytymisvapautta.

Menettelyn kulku

23. Oikeudenkäynnin lopputulos riippuu ennakkoratkaisukysymykseen annettavasta vastauksesta. Asia on muutoin sekä tosiseikkojen että oikeudellisten seikkojen osalta valmis päätettäväksi. Siltä osin kuin tuomioistuin on oikeusriidan kuvauksessa (edellä 3–7 kohta) pitänyt riidanalaista kuvausta toteen näytettynä, se on jo muodostanut siitä näkemyksensä.
24. [kansallista menettelyä koskevia seikkoja]

[– –] [allekirjoitus]